

Notat om revisjon av masterprogrammene i rettssosiologi og kriminologi

Premisser

Det siste året har det pågått et arbeid ved IKRS for å vurdere de to masterprogrammene til instituttet. Utgangspunktet er for det første at det er noen utfordringer ved å drifte et så lite og sammensatt masterprogram som masterprogrammet i rettssosiologi. IKRS tar opp kun åtte studenter på programmet hver høst, noe som betyr at programmet har et lite studiemiljø med begrensede muligheter for å skape kulltilhørighet. IKRS har i senere år forsøkt å forbedre situasjonen gjennom å styrke kontakten mellom rettssosiologistudentene og studentene på masterprogrammet i kriminologi, noe vi tror vi har lyktes i. Studentgruppen på masterprogrammet i rettssosiologi er i tillegg svært sammensatt, noe som skaper utfordringer når det gjelder mangel på felles faglig plattform og forhåndskunnskaper. IKRS legger en del arbeid ned i opptaket, i og med at det ikke finnes et standardløp fram til masteren på samme måte som det gjør for masterstudenter som bygger videre på en gitt bachelorutdanning, slik kriminologistudentene gjør. IKRS har også de siste årene sørget for å styrke metodekompetansen til rettssosiologistudentene, i og med at de i noen tilfeller ikke tidligere har hatt opplæring i samfunnsvitenskapelige metoder i laveregradsutdanningen sin. I dag deltar rettssosiologistudentene på kurs i kvalitativ og kvantitativ metode sammen med masterstudentene i kriminologi, og dette er noe vi mener har fungert veldig bra. Selv om IKRS mener at tiltakene over har vært nødvendige, ser vi at det at rettssosiologistudentene mer enn tidligere omgås med og deler undervisning med kriminologistudentene, kan bidra til å svekke den faglig identiteten hos noen av rettssosiologistudentene. Det er ikke alltid lett for studentene, og kanskje heller ikke for mulige fremtidige arbeidsgivere, å identifisere hva som er rettssosiologenes spesielle kompetanse.

Det andre utgangspunktet for at IKRS det siste året har gått gjennom og diskutert masterprogrammene sine er at fakultetet har ønsket at man skal se på lønnsomheten til de mindre masterprogrammene, og i budsjettarbeidet for 2020 og utover er det blitt klart at IKRS blir pålagt å kutte 10 % av kostnadene på de to masterprogrammene.¹

Prosess

Samlet skapte dette et behov for å se nærmere på masterprogrammene, både av hensyn til faglig innhold, gjennomstrømming og økonomi. IKRS har derfor det siste året kartlagt og diskutert mulige modeller. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av faste vitenskapelige ansatte med bakgrunn både i kriminologi og rettssosiologi². Gruppen fikk i oppdrag (hele mandatet i Vedlegg 1) å beskrive og diskutere mulige modeller. Premissene for arbeidet var at de skulle bestrebe seg på å finne en modell som både sørger for en mer samlet studentgruppe og fører til økonomiske besparelser (altså at programøkonomien blir bedre enn gjennomsnittet av økonomien til masterprogrammet i kriminologi og masterprogrammet i rettssosiologi i dag), som sikrer at det fremdeles er mulig for studenter med bachelor i kriminologi å få en videre spesialisering i dette, samtidig som rettssosiologi blir ivarettatt med bred dekning av ulike rettslige temaer.

¹ I den nylig ferdigstilte «Analyse av økonomi i ulike studieprogrammer – del 2 – lærekostnader og inntekter» framkommer det at utgiftene til masterprogrammet i rettssosiologi i liten grad dekkes av inntektene fra programmet. Programmet kan bare gjennomføres om det tilføres midler fra andre studieprogrammer eller andre poster i fakultetets budsjett.

² Peter Scharff Smith, Vidar Halvorsen, Heidi Mork Lomell, Katja Franko og Helene Gundhus.

Arbeidsgruppens konklusjon var som følger (se innholdet i modellene de vurderte i Vedlegg 2):

«Oppsummerende vil arbeidsgruppen unngå å slå sammen studieprogrammene slik at det etableres et nytt felles masterstudium som verken har kriminologi eller retts sosiologi i navnet. Kriminologene var skeptisk til at vi skal legge til grunn sammenslåing i form av felles navn på studieprogrammet, da det gir signaler om å oppgi en disiplinbasert master i kriminologi. Retts sosiologene var imidlertid mer positive til ett studieprogram (dvs. modell 2), hvis det er en forutsetning for å redde faget. Hvis man velger å ha opptak annethvert år for RSOS vil man miste synergieffekter, noe som er en forutsetning for ressurs sparing. Arbeidsgruppen har derfor landet på grunnmodell 1 med to studieprogrammer, for å lette opptaket og rendyrke egenarten til studiene.»

Arbeidsgruppens notat og konklusjon har blitt lagt fram og diskutert i fellesmøte hvor hele staben ved IKRS var invitert, og det har vært anledning til å fremme andre alternativer og ulike hensyn. Det ser ut til å være støtte for konklusjonen at en full sammenslåing av programmene kan være problematisk for både kriminologiens og retts sosiologiens særart. En mulighet er å sørge for ytterligere sammenslåing av undervisningen for å sikre økonomiske besparelser. De to programmene er allerede samordnet i nokså stor grad, blant annet med felles emner som dekker 30 studiepoeng (kvantitative metoder 10, kvalitative metoder 10 og prosjekt design 10). Som beskrevet over, foreslo arbeidsgruppa at vi gjennomfører ytterligere samordning for å sikre behovet for økonomiske besparelser, beskrevet i grunnmodell 1, som omtales over, og beskrives i detalj i Vedlegg 2.

Denne modellen har tre grep som er ment å gi besparelser. For det første innebærer denne modellen at teoriemnene RSOS4102 og KRIM4102 slås sammen. Dette vil medføre en besparelse på 16 forelesningstimer i året ($4,43 \times 16 = 71$ klokke timer) og tidsbruk for én emneansvarlig (10 klokke timer), totalt 81 klokke timer. Sensurkostnader blir de samme som før.

Det andre grepet er å legge ned teoriemnet RSOS4101 og at retts sosiologistudentene i stedet tar JUS4122 (emne fra MA-retts vitenskap). Forutsatt at dette kan gjøres innenfor dagens kapasitet på JUS4122 vil dette gi innsparing av samme omfang som i punkt 1 (altså 81 klokke timer).

Det tredje grepet er å kun ha én emneansvarlig for prosjekt designemnet (hhv KRIM4104 og RSOS4104), ikke én for hvert program, slik det er i dag. Dette vil medføre en besparelse på 10 timer.

Samlet sett er den årlige innsparing $81 + 81 + 10 = 172$ timer. Med en timepris (ltr 87) på $508 \times 1,45 = 737$ kr vil **det å legge opp til mer samundervisning mellom masterprogrammene i kriminologi og retts sosiologi gi en besparelse 127.000 kr på årsbasis.**

IKRS' konklusjon

Arbeidsgruppen jobbet ut fra en forutsetning om at kostnader må kuttes, og i lys av dette og de faglige hensynene, foreslo de grunnmodellen over. Men det er to tilleggsmomenter som har påvirket hvordan IKRS har jobbet videre med saken. Det første momentet er at besparelsene som vil følge av revisjonene i grunnmodell 1, ikke vil gi så store kutt som er nødvendig, spesielt sett i lys av at det er oppstått endrede økonomiske forutsetninger, gitt at IKRS er pålagt å gjennomføre kutt.

Det andre momentet er at det er faglige grunner til å ikke legge opp til enda mer felles undervisning mellom de to masterprogrammene. Grunnmodell 1 vil bety at masterutdanningen i retts sosiologi blir

mer orientert mot kriminologien (gjennom fellesemnet KRS4108, som er en sammenslåing av RSOS4102 og KRIM4102). Denne sammenslåingen vil bety noe økonomisk besparelse, 127.000 kr året, men samtidig kan den bety at begge fagene svekkes. Dette er noe IKRS ser med bekymring på, en ytterligere svekking av grensene mellom kriminologi og retts sosiologi kan redusere verdien av begge fagene som undervisningsfag. I lys av at besparelsene ved Grunnmodell 1 ikke er betydelige, mener IKRS at disse faglige momentene bør vektlegges.

De økonomiske og faglige momentene gjør det nærliggende å vurdere å legge ned masterprogrammet i retts sosiologi, og i stedet overføre studie plassene til masterprogrammet i kriminologi.

Å legge ned masterprogrammet i retts sosiologi vil gi en besparelse på anslagsvis 350.000 kr per år, som er summen av:

- Nedleggelse av obligatoriske emner nevnt i forrige avsnitt med 127.000 kr
- Reduksjon i valgfrie RSOS-emner fra dagens nivå på tre i året til to (81 t. = 60.000 kr)
- Redusert faglig administrasjon knyttet til programledelse (60 av 300 timer for våre tre programmer) og opptakskomite (17,5 t) (78 t. = 60.000 kr)
- Sparte utgifter til administrativ bemanning, inklusive opptak med anslagsvis 100.000 kr

Kostnader til eksamen og veiledning antas å bli de samme, siden studentene overføres til et annet program og det vil si at omtrent halvparten administrativ kostnad faller bort.

IKRS ønsker likevel ikke å legge ned masterprogrammet i retts sosiologi. IKRS masterprogram i retts sosiologi er landets eneste utdanning i faget, og dette mener vi skaper et ansvar for å forsøke å bevare det. Det er et stort samfunnsbehov for samfunnsvitenskapelige analyser av retten og den rettslige utviklingen, og dette taler for at retts sosiologiutdanningen styrkes, ikke svekkes. Dette samfunnsbehovet reflekteres i hvordan retts sosiologiske problemstillinger er sentrale i mange av de pågående eksternt finansierte forskningsprosjektene på fakultetet, både finansiert av Norges forskningsråd, ERC og UiO: Livsvitenskap. Retts sosiologi er et lite undervisningsfag, men er et robust og viktig forskningsfag ved fakultetet. Retts sosiologisk forskning kan svekkes om den ikke kobles til undervisning, ikke minst fordi nyansettelser typisk følger av undervisningsbehov. Fakultetets retts sosiologiske forskning ble nettopp styrket av tildelingen til LAW22JULY: RIPPLES, men også de pågående forskningsprosjektene Judges under stress, Evidently Rape og ERC-prosjektet BEYOND har klare retts sosiologiske komponenter. Disse og andre prosjekter gir nye muligheter for utviklingen av norsk retts sosiologi. Nylig ble fakultetet også tildelt et Senter for fremdragende undervisning, CELL. CELL vil forandre juss-utdanningen ved fakultetet framover, og retts sosiologer og retts sosiologien er nærliggende ressurser for å sikre relevansen og kvaliteten til denne studiereformen. Det er også nærliggende å la retts sosiologiundervisningen bli påvirket av CELL. IKRS mener også at full sammenslåing av masterprogrammene på IKRS eller ytterligere samundervisning mellom masterstudiene i kriminologi og retts sosiologi *ikke* sikrer at den muligheten som nå foreligger blir brukt på riktig måte. I stedet mener vi at dette samlet betyr at det er verdifullt å beholde masterprogrammet i retts sosiologi.

IKRS kan gjøre endringer i masterprogrammet i retts sosiologi som både medfører faglig styrking og økonomiske besparelser. Faglig kan masterprogrammet i retts sosiologi forbedres gjennom at faget blir bredere orientert mot ulike rettsvitenskapelige emner enn i dag. Tradisjonelt har norsk retts sosiologi hatt tette bånd til kriminologi og derfor også strafferett, men samarbeidet om retts sosiologisk

forskning er i dag langt bredere enn strafferetten, og det bør undervisningsfaget retts sosiologi også reflektere.

Hvis man bevarer masterprogrammet i retts sosiologi *uten* å introdusere mer samundervisning med masterprogrammet i kriminologi, kan man også bedre programøkonomien noe. Dette kan man gjøre ved å erstatte dagens RSOS4101 med JUS4122, noe som både vil spare penger og orientere retts sosiologistudentene mot rettsvitenskapen, og ved at Prosjektdesignemnet, RSOS4104/KRIM4104 kun har én emneansvarlig.

Slik kan man spare inn **67.067 kr** på årsbasis.³

Oppsummert

IKRS ønsker ikke å utvikle et samlet masterprogram som inkluderer både kriminologi og retts sosiologi, eller å foreta besparelser ved å introdusere mer samundervisning mellom de to programmene. Det beste alternativet er, etter vårt syn, at masterprogrammet i retts sosiologi beholdes, men at det gjennomføres noen revisjoner som medfører mer begrensede besparelser, samtidig som man satser på å videreutvikle den retts sosiologiske undervisningen, og derfor også den retts sosiologiske forskningen.

Om fakultetet beholder masterprogrammet i retts sosiologi, gjenstår det et behov for å gjøre kostnadsutt. Det finnes noen andre muligheter til besparelser som instituttet vil undersøke, og to alternativer er nærliggende. Det er for det første mulig å kutte i tilbudet instituttet har i frie emner, altså valgemen. IKRS tilbyr nå fem frie emner per semester, hvorav tre er på engelsk, samtidig som studenter på instituttets tre undervisningsprogrammer har rom for færre frie emner enn tidligere. I dag tas instituttets frie emner av mange studenter fra andre studieprogrammer, innreisende studenter og enkeltemnestudenter ellers. Programstudentene på instituttet i dag etterspør likevel større tilbud, og det tror vi kan løses ved at de frie emnene utformes mer bredt enn i dag. Dette er et faglig spørsmål programrådet ved IKRS må ta stilling til framover. Et kuttforslag er derfor å redusere fra fem til fire frie emner som tilbys hver semester, noe som vil gi noe kutt i undervisning (tilsvarende 60.000), men også noe kutt i eksamen, siden dette vil medføre at færre eksterne studenter tar et fritt emne på instituttet. Vi mener det vil være uheldig at instituttet i framtiden bidrar mindre enn i dag til et mangfoldig og spennende tilbud av emner ved fakultetet og UiO, men hvis det er nødvendig, må IKRS prioritere å sikre sine programstudentene og vilkårene for forskning i instituttets fag.

For det andre finnes det muligheter til besparelser i å gjøre endringer i eksamensformene på emnene på instituttet. På noen av emnene er eksamensformene vi har ganske kostnads krevende, og vi vurderer om det er flere eksamensformer som kan forenkles. Dette gjelder spesielt bruk av lange hjemmeeksamener og muntlig eksamen. Dette er noe IKRS' programråd vil vurdere framover.

³ Denne besparelsen er kun 60.000 kr mindre enn hva man ville spart om man gjennomfører Grunnmodell 1, som altså forutsetter at studentene på masterprogrammet i retts sosiologi deler mer undervisning, og derfor mer faglig ballast, med masterstudentene i kriminologi.

Vedlegg 1: Mandat for arbeidsgruppe for videreutviklingen av IKRS' masterutdanning

På instituttseminaret i 2018 begynte vi samtalen om framtiden til utdanningen vår på masternivå. Det er av flere grunner krevende for IKRS å drifte to masterprogrammer, og det er heller ikke heldig for studentene og læringsmiljøer på MA i RSOS at kullene er så små. Vi har besluttet å jobbe fram mot én masterutdanning ved IKRS. Dette er tenkt som en masterutdanning som inkluderer, og også tilbyr muligheten til å rendyrke, fagene kriminologi og rettssosiologi. Nå skal instituttet begynne å jobbe fram og diskutere mulige modeller for dette. IKRS har tre behov som må ivaretas:

- At det finner sted en sammenslåing som sørger for en mer samlet studentgruppe og økonomiske besparelser (altså at programøkonomien blir bedre enn gjennomsnittet av økonomien til MA KRIM og MA RSOS i dag)
- At det skal være mulig for studenter med BA KRIM å få en videre spesialisering i dette
- At rettssosiologi ivaretas i en bred forstand som sørger for bred dekning av rettslige temaer, altså utover strafferetten

I lys av dette må følgende spørsmål besvares:

1. Hvordan sørge for at disse behovene ivaretas?
2. Hvordan sørge for et formålstjenlig opptak til en slik master?
3. Hva skal masteren hete?

Vedlegg 2: Modeller presentert av arbeidsgruppen

Grunnmodell for kriminologi og retts sosiologi

Allerede nå har vi 30 studiepoeng felles. Forslaget under vil spare undervisningsressurser ytterligere. 1) Masterstudenter i retts sosiologi tar et teori 1 emne som allerede gjennomføres (JUS4122). Dette gjør også undervisningen mindre sårbart for få studenter. 2) I teori 2 slås undervisningen på krim/rsos 4002 sammen til ett emne. Det opprettes derfor et felles teoriemne 2 for begge studieprogrammene. Tematisk er det allerede nå mye felles, i tillegg vil studentene følge samme opplegg 3. og 4. semester. 60 studiepoeng på begge masterne gjør det enklere å lage gruppeveiledninger på tvers. Vi har allerede nå betydelig gruppeveiledning på tvers. Vi beholder da også et rent kriminologiprogram som en forlengelse av bachelor i kriminologi. Det å lande på ett navn ifht til hva studentene skal bli hvis studieprogrammet får to linjer, oppfattes som vanskelig fordi man da også oppgir en disiplinbasert master i kriminologi.

1. Oppbygning grunnmodell for kriminologi og retts sosiologi

4. semester	KRIM/RSOS 5001 – Masteroppgave		
3. semester	KRIM/RSOS 5001 – Masteroppgave/utenlandsopphold		
2. semester	KRS4108 – Sentrale teoretiske perspektiver i 2	Fritt masteremne	KRS 4107 – Prosjektdesign
1. semester	KRIM4101 – Sentrale teoretiske perspektiver i kriminologien 1 Eller <u>JUS4122 – Sentrale teoretiske perspektiver i retts sosiologien 1</u>	KRS4105 – Kvantitativ metode	KRS4106 – Kvalitativ metode
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Hovedmålet med grunnmodellen er økonomiske besparelser for programøkonomien og en mindre sårbar studentgruppe på RSOS, som vil være konsekvensen uavhengig om vi tilbyr ett eller to programmer. Vi utdyper fordeler med ett eller to studieprogrammer i tabell 1.

Grunnmodell med praksis som valgfag

I tillegg foreslår vi en grunnmodell 2 med mulighet til å velge praksis på 10 studiepoeng og masteroppgave på 30 studiepoeng (se eksempel på dette i vedlegget). Dette for å komme i møte både langtidsplaner for studiet, studenter og fakultetets planer i forhold til mer arbeidslivsrettede masterstudier. Dette vil ikke være økonomisk besparende, men falle inn under fakultetets planer om mer erfaringsbaserte og praksisnære studier (Se CELL: Centre on Experiential Legal Learning).

2. Grunnmodell hvor kan velge praksisorientert master:

4. semester	KRIM/RSOS 5001 – Masteroppgave		
3. semester	Fritt masteremne 10	KRIM/RSOS 5001 – Masteroppgave	PRAKSIS
2. semester	KRS4108 – Sentrale teoretiske perspektiver i 2	Fritt masteremne	KRS 4107 – Prosjektdesign
1. semester	KRIM4101 – Sentrale teoretiske perspektiver i kriminologien 1 Eller <u>JUS4122 – Sentrale teoretiske perspektiver i rettsosiologien 1</u>	KRS4105 – Kvantitativ metode	KRS4106 – Kvalitativ metode
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Tabell 1: oversikt over fordeler og ulemper under hver modell:

Modell	Beskrivelse	Hovedpunkt	Fordeler	Ulemper
--------	-------------	------------	----------	---------

1a	To programmer	Felles undervisning på alle emner uten teori 1. RSOS-studenter tar da JUS4122, og KRIM studenter et eget teori-emne 1	Bevarer disiplinene og et helhetlig disiplinært studieprogram for kriminologi og en master i retts sosiologi Retts sosiologi vil ikke lenger ha undervisning kun for de som er tatt opp på programmet, men sammen med krim og JUS4122. Gjør både studentene og undervisningen mindre sårbar.	RSOS fremstår fremdeles som et lite studieprogram som kan stå i fare for å nedlegges pga kostnadseffektivisering – selv om det er på det symbolske planet
2a	Ett program, master i kriminologi og retts sosiologi, to studielinjer Eks <u>Asia- og Midtøstenstudier</u>	Samme oppbygning som over, men to studieretninger	Studiene fremstår utad som mer enhetlige og motstandsdyktige mot nedleggelse	Master mister sitt preg av å være disiplinære studieprogrammer når navnet rommer begge fagene.
1b	To programmer hvor kan velge praksisorientert/ teoretisk linje på begge Eks <u>Statsvitenskap master</u>	Mulig å velge en arbeidslivsrettet variant med praksisplass og 30 studiepoengs masteroppgave på hvert studieprogram	I tillegg til å bevare disiplinene, ivaretar det studentenes ønske om et mer arbeidslivrettet studie. Også i tråd med langtidsplanleggingen av studiene på instituttet. Skillene mellom RSOS og kriminologi kan fremstå som klarere, i og med at har praksis hos ulike arbeidsgivere.	RSOS fremstår som et lite fag, men kan tydeligere få fram nytten ved studieprogrammet når også har praksisrettet linje.
2b	Ett program, velge praksisorientert eller teoretisk linje på hvert studie	Mulig å velge en arbeidslivsrettet variant med praksisplass og 30 studiepoeng på hver linje	Samme fordeler som på ett program. I tillegg fordelene symbolsk ved at fremstår som et program	Samme ulemper som over, i tillegg til at mister disiplinære, og skillene mellom fagene blir utvisket